

PYCTOMACHIA VENETA

Seu

PVGNORVM CERTAMEN
VENETVM

A B

ANTONIO DE VILLE
EQVITE GALLO.

Biblioteca
ca
Angelica

VENETIIS, M. DC. XXXIV.

Ex Typographia Ducali Pinelliana.
Superiorum Permissu.

ANTHONY DE VILL
VERMONT

ANTHONY DE VILL
VERMONT

ANTHONY DE VILL
VERMONT

ANTHONY DE VILL
VERMONT

PYCTOMACHIA V E N E T A

Ab Antonio Deville Equite Gallo.

ISSIDIA inter ho-
mines, partes in ciui-
tatibus, bella apud
populos semper fuere
& erunt æterno natu-
ræ decreto. Quicquid
est è contrarijs fit, per
contraria pererennatur; Ideo Elementis
orbis, partibus mixta, qualitatibus partes
componuntur; vnaque nimium præua-
lente super inualidam, aut penitus expul-
sa, patitur aut corrumpitur mixtum con-
cors est contrarietas, harmonica tempera-
tura, diuersitas vniformis: immutabilem
hunc naturæ ordinem, mundo necessa-
rium, immortalitati consentaneum, ini-
tatur Respublica Veneta. Diuisa est, in-
stituto habitantium voluntario in duas
partes ciuitas, amice contrarias: Quæ ver-

Omnia è con-
trarijs.

Contrarietas
harmonica.

Partes ciui-
tis.istinctæ ca-
ali.Non est fa-
tio.tempus pu-
a.

Quare hye-

se congre-
nt.
ebus festis.ns Sancti
arciliani.

sus continentem Nicolotorum, Altera
versus mare Castellanorum, vtraque ha-
bet sua compita determinata, quæ distin-
guntur medio canali magno, volunt ali-
qui, sed falso, antiquæ Guelforum & Gi-
bellinorum factionis vmbra supersti-
tem: Etsi foret reliquit, quod erat malum,
odia, cædes, sanguinem, Ludus nunc est.

Post messeni & vindemiam dum se re-
cepere ciues in urbem, populi latinoua,
messe & vino, ad iocum proni, spectaculo-
rum auidi tempus huius celebris pugnae
singulis annis veluti statuto decreto desti-
nant; commodum sanè vt moderetur fer-
uorem pugnae temperies tempestatis, ideo
ne nimium efferveat sanguis insigniores
ipsa hyeme celebrantur. Septembris &
Octobris mensibus incipiunt se congrega-
re certantes diebus, vt plurimum festis ne
plebs auocetur ab opere negotiosis, nebu-
loso si possunt cælo, ne insolentur specta-
tores, non tamen pluuio quia aspersus hu-
more pons fit lubricus: Locus magis fre-
quens est pons Sancti Marciliani, Grada-

tus, vt alij, Latus pedes septemdecim, longus pedes quinquaginta, apertus ad latera sine podio: fundamentum (id est ripam) habet latum, longe protensum, hinc ad templū Misericordiæ, illinc ad Seruorum vnde vtrunque patet apertus aspectus ad pontem, hanc parrem (Seruorum) occupant Nicoloti, in alia (Misericordiæ) congregantur Castellani, proeliantur etiam quandoque in alijs pontibus, vt Sanctæ Fuscæ etiam ad Carmelitanos, qui aptissimus propter amplas, ripas; & quia vnde cumque facile aspectabilis.

Primis mensibus exercitantur Tyrones singularibus certaminibus, suntque velitationes impuberum, & Ephæborum non iniucundæ aspectu. Veniunt in campum sponte quibus est libido pugnandi, se accingunt æti, impatientes moræ; Ad sunt patrini parcium velut Aediles moderando Ludo, proponunt isti per vices certaturos, & paria inter se committunt æqualia ætate & robore: ignominiosum enim cum inferiore componi. Ascendunt me-

Alij pontes.

Carmelitanorum.

Velitationes tyraoum.

Patrini comittit paria.

Quomodo a-
tendunt pon-
m.

Quomodo
stant.

rato nō fi-
alum.

uis victus.

Victoria al-
ternata.

Magnæ ru-
æ appa-
t.

dium pontem ambo, truci quantum pos-
sunt vultu, apto statu, demisso parum ca-
pite, sinistro brachio ante os tanquam scu-
to porrecto, dextroque ad ictum parato
irruunt in aduersarios, potentes sunt primi
ictus, qui multiplicantur frequentiores,
non distinguuntur aspectu iter ti pugni,
peritiores appetunt vultum, & implicant
aduersarium nexu, vt sic impunes feriant.
Si forte cadit aliquis, aut sternitur, non li-
cet vim inferre donec assurgat; Iterum
congregiuntur obstinati, conantur ambo
vincere donec emanet sanguis ab ore, cui
fuerit, iusso à patrinis sputo mixtus, hic se
fatetur victum, exosculantur sese in testi-
monium oblitæ iniuriæ, & ad suos se reci-
piunt: producitur aliud par paulo robu-
stius, fit enim principium à debilioribus
donec ad puberes deueniatur, & aliquan-
do ad barbatos. Acclamant partes suo
victori. Sed parum momenti est alternata
victoria: nam hi battuunt potius quam pu-
gnent.

Maiores est apparatus dum totis viribus

certatur, Indicitur dies communi multo
ante tempore destinata, vt possint vtręque
partes auxiliares copias conuocare, quia
non solum Veneti, sed confinia suburbia
omnia, & ipsę ciuitates conferunt electos
quosunque possunt, nec desunt vlla, tan-
ta est consensio vniuersę partis pro laude
adipiscenda. Scitur per totam vrbem, &
summo mane conueniunt plebei ad occu-
panda loca publica eminentiora: tabulata,
coronę, & quicquid aliquam habet proie-
cturam impletur homine, repunt per mu-
ros, subleuant humeris hos, à quibus de-
inde manibus attolluntur. Et quod vix
scalis ascenditur, manu, vi, nisu supera-
tur: secum ferunt gentacula aut perstant
tota die ieiuni, vt satientur spectaculo,
sensim postea replentur tecta, fenestrę,
fundamenta: & canales à Cymbis (has
deinceps proprio nomine vocabo Gundu-
las) adducuntur etiam maiora nauigia la-
ta & ampla super quę accomodant tabu-
lata & aqua fit solum: cooperiuntur cana-
les Gundulis; Gundulę hominibus: vnde

Auxiliares
copiæ.

Conueniunt
spectatores.

Implentur
omnia.

Multitudo
spectantium.

aquis,

aquis, fundamentis, tectis, fenestris, & vniuerso loco, vna facies, capita spectantium.

Se preparant pugiles.

Singularia certamina.

Quomodo accinti.

Primus, congressus.

Præparant se interim pugiles, & ne tædeat spectantes moræ mandant aliqua paria certantium singulari certamine, semperq; diludiū præcedit pugnam: introducuntur sensim alia paria, dein bina, & terna simul, sicque accenditur primus ardor pugnæ. Accinti prodeunt certaturi, nudi brachijs, pectore thorace cartaceo armati, capite pileato aut vitta redimito, reliquo expediti, ne impediatur motus, aut grauentur sinatandum. Silet omnis turba, & mirabundi spectant Congrediuntur alacres vtrinque, se miscent, fit prima pugnorum emissio; dant, excipiunt: propellunt, repellunt sese: appetunt, & resistunt æqualiter: densat se globus succedentibus: violentus est primus impetus, sed vtrinque pari vi sustinetur: Geminantur ictus, incalescit certamen, conantur de gradu pellere, conglomerant sese, irruunt, sustinentur, tenetur ab vtrisque

medius

medius pons pertinaciter, & dum primæ
vires suppetunt neuter cedit: repetunt ite-
rum pugnas; manus conferunt, conatus
duplicant, inuadunt acriter; si quæ pau-
lulum nutat pars impingunt alij vt detur-
bent, sed hos fulciunt postremi ita vt nec
volentibus liceat confuse recedere, reno-
trantur recentibus fessi, iterumque redinte-
gratur pugna, duratque anceps, sed pars
stipato milite, impetu violente impresso
irumpit in aduersarios, fit dirum certa-
men, pugni utrinque innumeri procum-
bunt in genua fortes, sternuntur debiles,
plures cadunt in aquam, quod letale, quia
inadentes sudore, dispersus exterius calor,
interius se subito recipit propter frigus
aquæ, riget totum corpus & sanguis coale-
scit, vnde morbi & mors: His succedunt
alij: Tandem coguntur cedere de gradu,
deturbant, pellunt de ponte fit clamor im-
mensus applaudentium & voce, gestu, ven-
tilatione fauent suæ parti. Notabiles inter
ponuntur sponsiones utri vincant, vnde
erumpunt, ira inimicitie aliquando cedet.

rep. tit p.
51

Conatus vio-
lencus.

Cadunt in
aquam.

Depestur tur
ponte.

Applausus.

Sponsio res.

Vera pugna.

Quare.

Imber Saxeus.

Pauci effugiunt.

Confusio frigentium.

Cadunt multi.

At non semper incruenta pugna, nam aliquando aut quia non se fatentur victos, aut quia displicet insolentia iactantium, aut quia accintus armis prodit aliquis, verbis dein iniurijs se laceſcunt poſt leui miſſione: reſpondent alij, remandant, ſe irritant, & ſenſum ſit vera pugna, atq; cior pugnis, ruunt omne miſſile, volat de tectis ſaxeus imber, gaudent confuſione ſuperni, & tota tecta deuoluunt impu- nes: malum quibus contingit inferne ſpe- ctare ſub coelo, ſentiunt vulnera nec vi- dent ferientem, incurrunt ſæpius in id quod vitare contendunt: cauiores ſu- giunt primi dum ingruentem vident ſedi- tionis nebulam, qui tardius morantur non effugiunt; nihil enim valet celeritas cur- ſus, quia primi ſe ſiſtentes cum ſunt extra periculum, impediunt ſequentes & tardi- deturbantur ab incurrentibus, ad quos of- fendentes cadunt & ipſi, ſit acerrus ingens ſuffocantur ſuppoſiti, aut ſi vires ſuffi- ciunt deturbant ſuperiores aliquando in aquam vt hauriant ſpiritum qui preope-
defecit:

defecit: non parcunt stratis lectarij: & quando durat saxa, aut adsunt homines, tandiū durat tempestas lapidea, quæ facit riuos sanguinis & capitibus excipientium.

Rumor apud cymbas.

Nec minor apud Gundulas rumor, sed non æquale malum, saluantur isti in regimento non tamen immunes periculi: nam comminuuntur pondere quibus maior incidit moles, & fragmēta augent damnum absconditis prætera insultantes indiscrete inclinant Gundulas, quas supermanans vnda mergit, vix succurruntur natantes consulit quisque salutem propriam, cimbarij expositi telis vt effugiant impingunt in alios, & qui alioquin daretur exitus obstruitur obstinatione, se se propellentium, cum se conantur intromittere sæpius se elidunt, non iuuat remus, non vis, non ars: franguntur remi, impeditur locus, turbantur pauore naue: dubium quibus peior fors, aut terreis aut aqueis sed his duplex malum, implentur omnia fremitu, iocum dicunt salui, faucij bellum:

Comminuntur.

Merguntur.

Cōfusi cymbarum.

Soluitur cœtus.

Tandem soluitur coetus, & ludus fictæ
gædia. <sup>Immediatè
confusi.</sup> Raro contingit talis confusio impedi-
tur turba statutorum qui vinculis & carcere
plectunt primos motores. Dam quiete
agitur expulsi non ferunt ignominiam
perditi pontis, sed collectis viribus instru-
ctam in cuneum aciem adigunt, excipiun-
tur forfice, reductis in latera viribus vacua
fronte, ex vtraque parte circumueniuntur
& ni caueant primi progressi separantur a
suis, & capiuntur ab inimicis. <sup>Capuntur
ab inimicis.</sup> his licet
contrarius belli interunt omnia mala pur-
gnis, calce: verberant tundunt, nemo non
impingit plagam ita mulctati sinunt re-
dire ad suos longo viarum circuitu, a quis
bus veste solum dignoscuntur deformati
aspectu tumidi, cruenti, liuidi: ore, ge-
nis, oculis, excalescunt furentes, cedit
dolor iræ ardent cupidine vindictæ, impa-
tientes subsident paululum donec resump-
serint vires & animum. <sup>Excaude-
scunt ira.</sup> Adstant circū
lo amici miserrantur casum, indignantur
atrocitatem, foemine ipsæ conglobatæ
gestu,

gestu, lacrymis, blanditijs mouent maritos, affantur verbis quæ suggerit affectus.

Adsumus animo coniuges pars nostra utinam liceret corpore; pugnaremus & nos, vetat sexus & pudor, non timor, utinam vobis noster animus, aut nobis vestra uires: quid vos moratur? habetis, utrumque, vicistis toties, vltima est hæc corona, nec minor est pars vestra numero, nec robore, cedetis audacia? vincetis & nunc, si pertinaciter pugnaueritis: contra fortes obstinate decertandum, sciatis aut victores, aut victi æque ferendi sunt ictus; discrimen apud vos, an honesti, an turpes. Ite, vincite cari mariti, ne supersit vobis inglorius dolor, nobis intolerabilis infamia.

Nec minora apud partes contrarias incitamenta, reficiunt, fructibus circumferunt, bollaria, propinant vina generosa, re & verbo excitant.

Non est opus oratione addere animos innatus est vobis, nec deficiet nisi uires de-

Horatio seminarum.

Reficiunt ceterantes.

Oratio alterius partis.

fecerint: At impares sunt inimici vestris
 viribus: Ergo sat est si volueritis vincere;
 hortationes apud ignavos, ite ordinati,
 nec terrete primo impetū obfistentes; si
 quæ resistantia erit, ad illustrandam victo-
 riam erit, pro gloria pugnetis, vnum hoc
 vobis præmium; quod maius, quo maior
 cœtus spectantium: convertite oculos hi
 omnes erunt testes vestræ fortitudinis: pu-
 gnate audaciter; opprimite superbe; non
 est satis vobis vincere nisi gloriose viceri-
 tis.

Inuadit eos rabies pugnandi densantur
 vtrinque globi, iamque obliti gloriæ, furo-
 ris stimulo agitati feruntur: sauit ira; spe-
 ctantur lacerti nudi, ampla pectora, fortes
 artus, prægrandia brachia circum in ho-
 stes, & totis innixi viribus immanes im-
 pingunt pugnos, sonant valide, & licet im-
 mensus sit fragor sentiuntur procul, detur-
 bant velut claua obuios, fieretque vacuus
 pons ni pares illinc producerentur. Ac-
 cidit sæpe vt vnum cornu laboret, dum
 aliud vincit periculum vt dum hi pellunt

tur ne pellentes intercipientur, Ideo cau-
te procedendum vt pari motu progredia-
tur acies, tunc ædiles succurrere debilibus
recentes aduocare, introducere per latera
pontis subſtites; Intromittunt ſeſe pro-
ni, mento ad genua inclinato, dein ſubi-
to prorrumpunt, & diſiſciunt obuios;
excutiunt lapſantes, proterunt iacentes,
tenerur pons totus, ceſſit de gradibus pars,
tollitur in cœlum clamor victoribus accla-
mantium, & victis exſibilantium; non-
dum tamen parſa eſt victoria, durat ad-
huc certamen donec occiderit ſol quan-
doque etiam ad multam veſperam, re-
deunt iterum depulſi, nituntur in aſcen-
ſum & pari impetu recuperant pontem
perditum: ſed parum perſtant, quia alij
non cedunt auidacia aut pertinacia, & quia
numeroſa eſt turba certantium fit ſemper
noua pugna, augetur tamen dum incli-
nat dies quia iamiam decernenda eſt victo-
ria: res in anguſto verſatur, irritus eſt
omnis labor, vani conatus, inanis tole-
rantia niſi ad extremum ſuſtinuerint, ideo

Succurrunt
ædiles feſſis.

Pellunt de
ponte.

Acclamatio

Durat certa-
men.

Recuperant
pontem.

Semper noua
pugna.

quicquid habent artium, quicquid virium
 explicant: triarios aliquando seruant intactos ad vltimam inuasionem; quibus ni
 opponantur æquales certa est victoria, nu
 tat tamen ad finem & hi violentiores co
 natus quia vltimi; figunt oculos spectan
 tes; hi fremunt, alij gestiunt, conformant
 omnes n utum & vultum ad pugnam;
 quæ quia anceps est, confunduntur voces,
 obstrepentium; hortantium, applauden
 tium, nihil auditur quia immensus cla
 mor auditur. Tandem dirimit pugnam
 nox & labor, cedit debilis pars fortiori;
 accurrunt pueri & plebs per compita, nun
 tiant suis victoriam, latantur, acclamant,
 pyras struunt, per plateas & vicos, accen
 duntur ignes: conferunt certatim ligna;
 applaudunt omnes, lucet victoribus nox:
 victis; tenebræ, silentium; Accusant for
 tem, astu non vi partam victoriam, produ
 ctam pugnam vltra tempus destinatum,
 dum durauit legitimum, perdurauisse vi
 ctos; minuunt pudorem excusatione,
 mitigant dolorem gestis, sese consolantur

tur spe proximæ victoriæ. Vagantur victores tota nocte & die postera per canales ornatis vehuntur Cymbis, conuiuia celebrant publice, musica se recreant, totilætitia exultant : & ne quid odij supersit inter partes, victores inuisunt victos, inuitant ad epulas, compotant, obliuiscuntur omnes præteritæ pugnæ; hi laudant victos vt se extollant, isti victores ne arguantur; mutatur in pacem bellum; purgatum est quicquid erat felis renouantur veræ amicitia, & leui ira perpetui redintegrantur amores,

Victores v.
gantur læti.

Renouat
amicitias.

F I N I S.

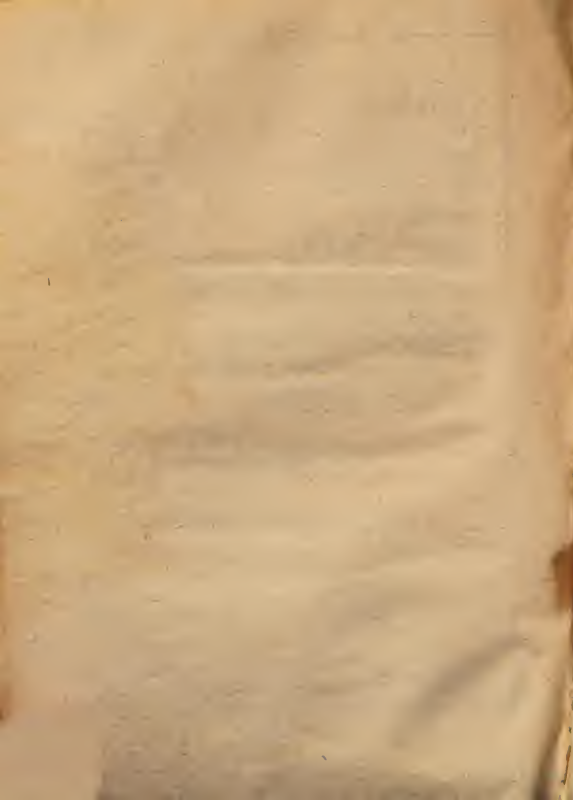
18802

in spe proximæ victoriæ. Vagantur
 ceteros tota nocte die postea per cana-
 les citatis & hinc inde Gymbis, comitibus
 celebrantibus, multos se recipiunt, to-
 tiusque exultant: & ut quidam
 in hunc modum, victoriam hinc
 in hunc modum, compendit, obli-
 scuntur omnes, hinc inde pugna, hinc
 dant victos ut se extollant, isti victores
 ut agnoscant; in hunc modum bellum
 purgatum est de seculis erat seculo
 hinc inde, & hinc inde, & hinc
 hinc inde, & hinc inde, & hinc

F I N I S.

Explicationem suam deorum Nic. Gerasii Pythagorici
Arithmetiarum librorum dedit Joach. Camerarius
adjectam libello de Græcis Latinisque numerorum
1513. a. 1569 edito.